

---

**Kyrkomötet**  
**Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:10**

## **Vissa jävssituationer i domkapitlen**

---

### **Sammanfattning**

I detta betänkande behandlas motion 2018:45 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen, så att tillsyns- och befogenhetsärenden avseende ledamöter och ersättare i domkapitlet handläggs av annan kyrklig instans än samma domkapitel.

Enligt utskottets mening kan, med tillämpning av gällande jävsregler, även ärenden som gäller en ledamot eller ersättare i det egna domkapitlet handläggas. Utskottet ansluter sig till Läronämndens yttrande som bland annat hänvisar till sambandet mellan domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vigningstjänsten och Svenska kyrkans episkopala struktur. Kyrkomötet föreslås avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

### **Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut**

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:45.

### **Motionens förslag**

#### **Motion 2018:45 av Lars G Linder, Vissa jävssituationer i domkapitlen**

Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen, så att tillsyns- och befogenhetsärenden avseende ledamöter och ersättare i domkapitlet handläggs av annan kyrklig instans än samma domkapitel.

### **Yttrande från Läronämnden**

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:45 i Ln 2018:10y, *bilaga*.

### **Bakgrund**

I varje stift finns ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Domkapitlet har bland annat till uppgift att utöva tillsyn över prästerna och diakonerna i stiftet. Det innebär att även de präster och diakoner som är ledamöter och ersättare i domkapitlet står under domkapitlets tillsyn och kan bli föremål för domkapitlets prövning.

I kyrkoordningen finns jävsbestämmelser för domkapitlet som hänvisar till rättegångsbalkens bestämmelser om jäv mot domare. När en domkapitelsledamot enligt dessa bestämmelser är jävig ska ledamoten inte delta i handläggningen av ärendet.

Överklagandenämnden prövade ett ärende där biskopen var jävig och domkapitlet inte skulle ha varit beslutsfört utan biskopen som ordförande eftersom ersättande domprost hade slutat sin anställning. Nämnden yttrade att vid en intresseavvägning mellan jävsreglernas syfte att garantera objektivitet och opartiskhet och vikten av att beslutet fattas i enlighet med reglerna om beslutsförhet, hade reglerna om beslutsförhet företräde, vilket medförde att det fick accepteras att biskopen trots jäv (tvåinstansjäv) deltog i domkapitlets handläggning av ärendet (Överklagandenämndens beslut 2000/12). Nämnden har i ett senare beslut (2014/38) efter intresseavvägning funnit att, i ärenden då domkapitlet har en mer domstolsliknande funktion, bör domarledamoten eller ersättaren för domarledamoten kunna gå in som ordförande när biskop och domprost är jäviga. Denna lösning beskrev nämnden som en analog tillämpning av den regel som gäller för beslutsprövningsärenden.

Domkapitlet är en del av Svenska kyrkans grundstruktur som episkopal kyrka och stiftet är det område inom vilket tillsyn självständigt utövas av såväl biskop som domkapitel. Läronämnden yttrade med anledning av en motion år 2012 (Ln 2012:4y) att inrättandet av ett gemensamt domkapitel för hela landet skulle undergräva stiftens självständighet på ett sätt som är oförenligt med Svenska kyrkans episkopala struktur.

Kyrkoordningens bestämmelser medger inte heller att ett domkapitelsärende får handläggas av ett annat stifts domkapitel.

## Utskottets överväganden

<b>Utskottets förslag:</b> Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:45.
--

Utskottet anser att regleringen i kyrkoordningen om var och hur tillsyns- och befogenhetsärenden ska handläggas svarar mot kraven som kan uppställas på rättssäker handläggning. Jävsreglerna, som motsvarar reglerna om domarjäv i allmän domstol, täcker de situationer som domkapitel kan ställas inför när det gäller jäv. Enligt utskottets mening kan, med tillämpning av jävsreglerna, även ärenden som gäller en ledamot eller ersättare i det egna domkapitlet handläggas. I de fåtal ärenden där tillämpning av jävsreglerna inneburit att domkapitlet riskerat att inte vara beslutsfört har domkapitlet funnit godtagbara lösningar, med stöd i kyrkoordning och överklagandenämndsbeslut, även för dessa situationer. Utskottet ansluter sig till läronämndens yttrande som bland annat hänvisar till sambandet mellan domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vigningstjänsten och Svenska kyrkans episkopala struktur. Utskottet anser därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

*Margareta Nisser-Larsson, ordförande*

*Anna Tronêt, sekreterare*

*Beslutande:* Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

*Övriga närvarande vid beslutstillfället:* Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

### **Reservation**

Undertecknade ledamöter från den socialdemokratiska nomineringsgruppen reserverar oss mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:45, ”Vissa jävssituationer i domkapitlen” till förmån för motionen.

Vi anser att Tillsyns- och Uppdragsutskottet i sin behandling av motionen inte tillräckligt har uppmärksammat de konsekvenser som kan uppstå när en ledamot av domkapitlet själv blir föremål för utredning och beslut från samma domkapitel, troligen på grund av att utskottet saknar erfarenhet härav. Risken för ett sådant scenario som motionen beskriver är naturligtvis låg, men konsekvenserna är för stora för att frågan inte ska utredas.

Ledamöterna av ett domkapitel, är mycket kända för varandra och få till antalet. Om ett problem eskalerar så att anmälan av domkapitelsledamot blir aktuell, kan därför flera ledamöter vara jäviga på grund av arbetsrelation eller annan relation till varandra och till den som anmäler. Antalet ledamöter som då måste lämna behandlingen blir för stor, relativt antalet ledamöter som är fem.

Ett beslut som fattas om en kollega i en sådan liten grupp påverkar arbetsrelationerna och samarbetet negativt samt undergräver legitimiteten för ledamöterna i domkapitlet. Inte minst kan en friande dom definitivt uppfattas på ett felaktigt sätt av omgivningen. Gruppens storlek gör också att möjligheten till anonymitet inom gruppen försvinner.

*Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell och Lars Risberg*

### **Särskild mening**

Undertecknade ledamöter vill i särskild mening instämma i reservation från den socialdemokratiska nomineringsgruppen angående avslag på motion 2018:45, ”Vissa jävssituationer i domkapitlen”.

*Jenny Thor, Sebastian Clausson och Birgitta Eliasson*

---

**Kyrkomötet**  
**Läronämndens yttrande 2018:10y**

**Jävssituationer i domkapitlen**

---

Läronämndens yttrande över motion 2018:45

I sitt yttrande Ln 2012:4y anförde Läronämnden i en näraliggande fråga om ett gemensamt domkapitel följande:

Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet (Lagen om Svenska kyrkan 1–2 §§). Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlinglivet (kyrkoordningen 6 kap. 1 §). Stiftsstyrelsen ska främja församlinglivet och verka för dess utveckling (kyrkoordningen 7 kap. 7 §). I varje stift ska finnas ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen (kyrkoordningen 6 kap. 8 §).

Läronämnden konstaterar att denna ordning uttrycker det gemensamma ansvaret mellan innehavare av vinningstjänsten och förtroendevalda samtidigt som den värnar om domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vinningstjänsten.

[...]

Inrättandet av ett gemensamt domkapitel för hela Svenska kyrkan skulle undergräva stiftens självständighet på ett sätt som är oförenligt med vår kyrkas episkopala struktur med stift, biskopar och övriga stiftsorgan.

En delegation av domkapitelärenden till nationella organ är alltså inte möjlig. Att ett annat domkapitel eller annat stifts biskop på det aktuella stiftets begäran i undantagsfall övertar ärenden strider däremot inte mot Svenska kyrkans episkopala struktur.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

*Antje Jackelén, ordförande*

*Cristina Grenholm, sekreterare*

*Närvarande:* Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.